

Казки
**КАЗКИ
СУЧАСНІ**

PG

*

3941

Z 3

1913

cop. 2

зібрав і видав

о. Роман Залітач.

*

Ціна 30 цт.

PG

3941

Z 3

1913

*

1913.

З Друкарні Руської Кат. Видавничої Спідки
— 27 Union St. New Britain, Conn. —

У нас є на складі і можна
дістати:

Молитвеники:

ГОСТИНЕЦЬ для русько-католицької молодіжи
(окремо для хлопців і окремо для дівць)
оправлений в шкірку шагринову \$2.00.

ДОРОГА ДО НЕБА молитвенник для католицької
молодіжи, в звичайній оправі 35 цт.
в м'якій шкіряній оправі 90 цт.

АНГЕЛ ХОРОНИТЕЛЬ, молитвослов для руського
народу в звичайній оправі 25 цт.
в шкіряній оправі з золотими берегами і ви-
тисками 50 цт.

ДУШАСТІР, оправлені річники з року 1909,
1910, 1911, 1912 по \$1.00.

КОЛЯДИ, маленький збірник коляд на Рощдест-
во Христове 07 цт.

КАТЕХІЗМ. для маленьких діточок 15 цт

ДУЖЕ ХОРОШІ КНИЖОЧКИ

ДО ЧИТАНЯ:

„Св. Николай між дітьми“

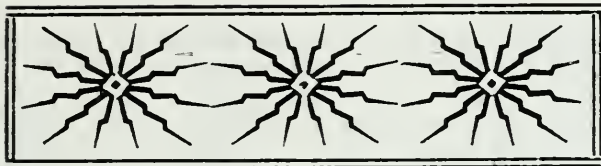
Дуже красна штука котра надаєся до представлень
на св. Николая або в часі Різдвних Свят.

Одна книжочка коштує без почти 15 цт.

Бібліотека музикальна для молодіжи
ч. I. ціна 25 цт з пересилкою 27 цт.

Коли Русь приняла віру Христову? 10 цт.
з пересилкою 12 цт.

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

КАЗКА.

Як ті пташата з гнізда, що недоростками
еще кинені у білий сьвіт, бо буря зломала
дерево й розбила їх малесеньку ліпанку, так
розбрили ся сьвітом сини старої Василихи.
Тяжкі бо всюди настали у нас часи; не пливе
більше земля наша молоком й медом, не
колише вітрець золотим колосом пшенички,
помарніла наша доля.

Поклав лях й жид та німець ланьцухом
межу, всьо забрав собі, а ви, сини тої землі,
беріть торбу та йдіть у сьвіт, шукайте хліба,
й корміть ним гадюку-тугу, що за виходом
з рідного села вість ся в ваше нутро. А й там
не затопчеш неволі босими ногами, не зато-
пиш єї гіркою сльозою; скрізь она одна, не-
сповита, незодіта, повна злиднів.

Так й у старої Василихи. Пішов один син
до панського двора, пішов другий за кордон,
чи там в степи, де коні звеніли золотими ко-

лись підковами, а третій пішов десь сьвітами, за десяту гору, за сотню поплив воду.

Сама остала ся ти, Василихо, пильнуй же тої хатини, що боком вросла уже в землю. Стріха на ній не стріха, а решето ; серед моху бадиле на ній виростає. Була колись шіпчина й хлівець при хаті, та поминай, де они діли ся. Був кусень города, той сам, що жид поставив на нім свій курятник, минуло ся, остав сивий волос, та й безнастання журба, пікловане о се, що чувати з єї діточками.

Служить Остап у дворі й дивить ся як паньство розлітає ся, як жидова неїначе зїдлива комашня всіми усюдами тисне ся в паньські хорони. Часами озве ся в панах давна їх бута, та рука вже не піднесе ся до гори, щоби не було видно під пахами дїр в жупані. А там, пішли пани з торбами, а у дворі засіли пейсачі, пишні комнати в шпихлїр замінили, зсипують в них зерно, а портрети давних ляцких королїв та воєводів глядять зі стїн, на що зійшли їх потомки.

Нераз прийде Остап до хати, до матери й гірко заплаче.

„Тяжка, мати, схужба у жидів“.

— „Кинь єї, синку, кинь, з голоду не помремо, ми привикли до нього“.

„Кину, мати, тільки вислуженину возьму, хату пошиємо...“

Пише письмо син Петро ізза кордону. „Тяжко й важко мені на серци. Свої ніби, а не свої люди. Роблю від досвітку, до пізної ночі, а ще і глузують, посьміхують ся. І кинув би я, мамусенько, сю чужину й соколом злетів би до тебе, та жаль заробітку. Придбаю, поверну, хлівець побудуємо, може й корову купимо“.

Спакнула стара Василиха, за послідне купила свічечку, ставить перед образами, кладе поклони, молить ся, просить: „поможи, Боже, дітям моїм, не дай їх в обиду, нехай еще мої очи їх увидять, нехай мої руки еще перехрестять їх, нехай моє серце еще потішить ся ними!“

Прийшло письмо від наймолодшого сина, з далека, з Америки, та не чорнилом, а сльозою воно писане.

„Ні сну мені, ні спокою. Як кертция рию ся я під землею, житя не певний. Ні церкви тут, ні брата-краяна. Навіть сонце чужому припікає так, що не видержить. Коби хоч птах по нашому защебетав, коби хоч зьвізди такі як у нас, а то всьо зимне, тверде, чуже. За кусень чорного хліба, нашого вівсяного я дав би, не знать що. А братам скажіть, нехай роблять, рук відробляють, а на свому, бо нема гірше, як на чужині. Дасть Бог, зберу центи, то верну до вас, може кусник землі ку-

пимо, а та земелька, щоби сьвятила ся, яка она мені дорога, від коли я єї не бачу...”

— — — — —
„Не знати, сину мій, Остапе, чи увидимо ми їх обох, Петра й Івана, чи не відцурають ся нас?”

— „А деж би, матери мали би відречи ся? Гріх невідмолений!”

„Добре кажеш синку! Скільки наплакала ся я над вами, набідувала, ночий не доспала, хліба не вкусила. Я би вам й крові не поскупила. Мої ви, соколи, аби й кинули ви мене, не покинула би я вас любити. Та не забудете, бо хто матір забуває, того Бог Ні, благослови їх, Господи, щоби жили Тобі на славу, мені на потіху!”

— — — — —
Покинув Остап гірку службу-неволю, пошиває хату. Радіє стара Василиха.

„Добре синку, добре! Стара хата, а своя, еще прадідусь клаль. Тоді у нас еще Польща була. Цуд-цуденний, що нарід витримав всю їхню сваволю. Пережило ся”.

Вернув син Петро зза кордону, який пішов, такий вернув до матери.

„Женити мене хотіли на паньстві, добра всякого доволі давали, та не хотів я кидати свого. Одна у мене мати, то й як женити ся без єї поради, без єї благословеня. Не хочу чужого паньства!”

Горячо поцілівала Василиха свого середучого. Не забув він на ньеньку. І стодільчину й обірку поставив, є у них коровиця, лекше їм живе ся, хоч і з бідою, а все ліпше як перше.

— „Коби еще й Іван вернув, лекше би умирати! Так все думає собі Василиха, о се й молить ся Богу. А Він не відкине молитви чистого, материньского серця. Вернув Іван, заплакав від щастя на груди старої матери“.

І живуть они собі при купці. Город відкупили, є і кусник поля. Правда, що треба рук приложити, та на те й живе ся, щоби робити.

Набідували ся змалку, за те радість їм, а старій матери потіха. Жие вона, та Бога молить, щоби благословив дітий.

А сусіди кажуть : „Дивіть ся, як то добрі діти матери вінець!“ Коби й у нас так було.

— — — — —

Знаю я ньеньку, знаю дорогу нашу Україну Русь. І єї діти в бідноті пішли, хто за море, хто мусить чужим вислугувати ся. Иньшому приходить ся в тяжкім ярм стогнати. А прецінь й они не повинні нічим бути для тої ньеньки, як тільки вінцем, та славою за єї терпіня.

Але на нещасте не зі всіх є добрі діти. Часом і на матір забувають... Но, хто ньеньку забуває...

— Ні, нехай не буде у нас таких! Над нами буде тільки благословлене Боже, бо труд

і любов, серце і братню згоду, мир та щастє
внесемо ми в хату нашу, зложимо до стіп рід-
ної Матери України-Руси.

То не казка.

То — велике народне бажанє, що стає на
очах наших ділом.

А ділови тому благословить сам Бог!

Не в грошах щастє.

У пишних комнатах Асторівської палати лежить заледво кількадевне хлопя, сповите в дорогу тканю. Над ним день й ніч сторожать няньки, осібний лікар пильнує його здоровля й за свій невеличкий труд бере марницю — тисяч долярів в день.

Се хлопя, то властитель маєтку трох мілїонів долярів, а майно те на днях збільшить ся у двоє, чи не у троє, а в десятеро більше буде оно, коли хлопець дійде до своїх літ.

А тільки одного не купить та дитина за всі свої гроші.

Не купить — батька. Бо сей батько, один з найбогатших людей цілого сьвіта погиб в страшній катастрофі, що постигла сьвіт, через пригоду з Титанїком. А що могила не повертає умерлого, то Астор VI. рости ме серед золота сиротою. Незавидна доля!

* * *

Колись, перед літами, на тій самій, американській землі, в хатинї без помосту й вікна, в крайній бідотї родило ся хлопятко, дитя

рільничої сімї. Бідна мати не знала навіть читати, а всеж пам'ять її благословена для всіх поколінь Америки. Чому? Зрозуміє се кожний, коли скажемо, що її син звав ся Аврам Лінкольн.

Чи рівний Вашингтонови генієм й любов'ю своєї рідні, а найбільший зі всіх Американців терпінєм, народний мученик, Лінкольн, дійшов би до тої мети, до якої дійшов, єслиб его комната стояла в мраморних палатах?

Хиба ні!

* * *

В маленькій, курній хижині, на Україні, де сонічко сяє, де садок вишневий коло хати, де так любо жити, родив ся в бідоті, той, що ріс, як билина у поли, що пас ягнята за селом та пішов служити у панські покої, син Руси-України.

У нужді було його житє, в неволі лічив він дні й ночі, а нині імя його безсмертне й сьвяте нам. Минуть ся мільйони Асторів, а імя Тараса Шевченка остане, як сонце, ясне.

А ті бідні, що з під курної стріхи народними вийшли героями, чи хоч один з них позавидував Асторам богатства?

Не в грошах щастє.

М.

По-
диво не
знаю, и
проход
офісі,
офіс ве
як зви
„шифі
я до ві
ну карт
коли д
Христу
сокий,
і пита
те, уч
на лю
відав

авіть чи-
для всіх
се кож-
і Аврам

обов'ю
канців
йшов
і єго

де
и,
ї,
а

I.

Небесні Птиці.

Нью Йорк.

Половина червня. Жара страшна, — правдиво нью-йорська. Сиджу в офісі і вже сам не знаю, що, і як маю робити, щоби бодай трохи прохолодитись. То встаю і проходжуюсь по офісі, то знова сідаю. Та добре бодай, що офіс великий, та с куда проходитеь. Офіс, як звичайно офіс „шифкартовий“, — повно „шифів“ на стінах, дверях і вікнах. Підійшов я до вікна і власне уважно відчитував вивішену картинку з написею „Special to Europe \$23.“. коли до офісу ввійшов зі словами „Слава Ісусу Христу“ якийсь молодий, рослий, до 6 стіп високий, русявий панок. Поздоровкали ми ся і питаю, чим можу служити. В відповідь на те, учув я цілу історію, наріканс на Америку, на людий, на тутейші обставини, і т. д.. довідав ся я, що добродій той має майже цілу

гімназію укінчену, вислужив при війську в краю, знає різні фахи, а мимо того не може якось знайти тут жадного „джабу“. З того всього вийшло вкінци, що глядає занятя, і що для-того зайшов в наш офіс. Запропонував я йому, чи не поїхав би до Пассейку шукати для нас за людьми, яких ми збирали до фабрики желяза в Пітсбургу і я обіцяв йому за те по два доляри денно. — Панка мого, що представив ся як Роман Б., утішила моя пропозиция, в довším викладі вихваляв всі свої спосібности і практику в того рода занятю і вкінци зажадав чотири доляри задатку. Перекоаний документно про незвичайні спосібности д. Романа, і утішений, що придбав я нашому офісови таку знамениту „силу“, — мимо шаленого горяча, спроміг ся я на тільки енергії, що витягнув з кишені шабатуру, закотив еще висше рукави сорочки, дав йому чотири доляри задатку, та, виправив до Пассейку.

По двох днях, але вже в холоднійший час, зявив ся д. Роман знова в офісі, але вже так парадно перебраний, що я ледви його пізнав. Нове убане, нові черевики, капелюх, сорочка, — одним словом елегант першої води. Відпочавши зарпортував, що все „ов-кей“ іде, що має вже готових двацять робітників першої кляси, і що лишень длятого їх не привіз зі собою, бо не мали гроший на дорогу з Пассейку до Нью-Йорку. Якось то мене тро-вразило, що такі робітники першої кляси і

мали по
реконан
справді
ті чека
рогу,
кводр
для н
Пассе
робіт
гого

тав
убра
лют
діст
вик
я п
їду
ш
по
го
о
л
й

мали по кводрови на дорогу, вкінці однак переконаний аргументами пана Романа, що так справді річ має ся, як він каже, і що робітники ті чекають лишень на него і на гроші на дорогу, — виплатив я д. Романови тих двацять кводрів, а крім того єще окремо два доляри для него самого і виправив його назад до Пассейку, з тим, що чекаю на него і на тих робітників того самого, або найдальше другого дня рано.

Коли д. Роман мав вже відходити, запитав я ще, звідки взяв гроші, що так красно убрав ся. На се д. Роман відповів мені з філютерним усьміхом, що в Америці можна всьо дістати, треба лишень знати спосіб і уміти використати кожду нагоду. Зацікавлений зачав я питати дальше і довідав ся, що д. Роман, їдучи до Пассейку, зачув, що там є багато наших руськ'х дівчат, робітниць. І вже в дорозі постановив те відповідно використати. Дятого зараз по приїзді до Пассайку, вишукав одну дівчину і так потрафив єї „закрутити“ голову, що она таки того самого дня позичила йому двацять долярів. За сі гроші, — додав, — убрав ся „від стіп до голови“. — Га! думаю собі, — дуже спосібний чоловік, нема що казати, але моїх одинацять долярів певне пропадуть! — Але тяжко якось було мені, відбрати від него ледви що виплачені гроші, — тож розпращав ся з ним, на око, цілком спокійно.

Було се в половині червня, с. р. Тепер вже кінець серпня, але я до сеї пори не бачив, ані добродія Романа, ані двадцяти робітників, ані своїх одинацять долярів...

Надармо, здаєсь, чекає також і та дівчина з Пассейку на своїх двадцять долярів, та жениха.

* * *

Десь в половині липня, с. р. оповідаю сю пригоду в ружку знайомих, та довідую ся, що д. Роман Б., того самого дня, як взяв від мене сім долярів, був в російсько-православній консисторії та просив о принятє до їхнього семинара, а при тій нагоді витуманив там пять долярів „запомоги“.

* * *

А дальше, — читаю в одній (писаній по руськи) презбітеріяньській газетці, що виходить в Пітсбургу, „пересторогу“, для американської суспільности перед непевним „індивідуум“, (людиною), що іменує себе Романом Б., та удає після потреби або ревного греко-католика, або російсько-православного, або презбітеріянина, і в той спосіб натягає в Пітсбургу легковірних краянів, під ріжними позорами, — в неможливий спосіб.

* * *

Я певний, що того рода „небесних птиць“ увихає ся більше по Америці і те власне спонукало мене написати отсі рядки.

Зд

бачив,

маю ч

я відд

І галя

А за в

я вже

кувати

рега,

вже

ство..

фила

ка;

зати

Доб

ваш

р. Тепер
ри не ба-
яти робіт-

та дівчина
ів, та же-

овідаю сю
ую ся, що
зв'язав від ме-
авославній
хнього се-
там пять

исаній по
що вихо-
ля амери-
им „інди-
е Романом
го греко-
ого, або
ає в Пітс-
ими позо-

их птиць“
часне спо-

II.

Тутешні весіля.

Здибаю на улиці знакому дівчину:

— „Як ся маєте, Настю! — давно я Вас бачив, — куди так біжите?“

— „Як ся маєте, та чекайте, бо дуже не маю часу. Але, правда, ви ще не знаєте: я віддаю ся. І всьо, знаєте, на моїй голові. І галя і музики, та й гості, керичі і заповіді. А за всьо плати, та плати. За два дни видала я вже яких сто долярів“.

— „Ну, ну, — та що там гроші! От дякувати Богу, що вже вкінці допливаєте до берега, що знайшли відповідного жениха, та що вже туй-туй-зложите собі власне господарство...“

— „Та справді, дякувати Богу, натрапила я на дуже порядного і робучого чоловіка; а любимо ся так, що і не можу вам сказати! — Але ви мусите бути на моїм весіллі! Добре?“

— „Добре, чому ні? Але як називає ся ваш наречений, та де буде весіле?“

— Мій жених називає ся Олекса, ви знаєте його, се той сам. що недавно вернув зі старого краю. На весіле я винаймила чудову галя при евні С., межі 9. а 10. улицею; галя така, що варт буде й погуляти. Сама галя коштує 60 долярів! Прийдете?

— „All right! — а коли весіле?“

— „Від сеї неділі, що прийде, за два тижні. Памятайте добре і прийдіть конче, бо я би погнівала ся на смерть. А тепер іду вже, бо, страх, не маю часу. Бувайте здорові!“

Й ми роспрашали ся.

* * *

В тиждень здибаємо ся знов на улици.

— „А щож там, Настю, чувати коло вас? Щасливі ви? Таж то за тиждень вже ваше весіле?“

— „О, так! — я дуже щаслива! але правда, ви єще всього не знаєте: я вже не віддаю ся за Олексу, але за Луця!“

— „Що? як?...“

— „Та то, бачите, я Луця знаю ше давнйше, як Олексу, але він все якось подалеки тримав ся від мене; аж як почув сеї неділі в церкві мою першу заповідь з Олексою, то й зараз прибіг за мною до дому, та як зачав мене просити, та заклінати, то я й не мала серця йому відмовити.“

й тільки
то я всі
носила,

пропад
музика
дати з
піти до
Олекси
діля. А

І
ци і д
якось
Амери
ані га.

ви знає-
ернув зі
чудову
ю; галя
ля кош-

за два
нче, бо
іду вже,
зі!"

щи.
о вас?
е ваше
! але
вже не

е дав-
далеки
еділі в
то й
ав ме-
а сер-

— „Ну! а шож Олекса на тес?“

— „Та що? От покрутив ся трохи, — та й тільки. А вкінци, шож він мав казати, коли то я всі дотеперішні передвесільні кошта поносила, всьо я платила!“

— „Но і не шкода тих коштів?“

— „Та яка шкода? — та прецінь нічо не пропаде! Весіле буде того самого дня, галя, музика і керичі ті самі, — лишень треба буде дати зробити нові запрошеня і треба буде піти до „ксьондза“, та перефіксувати заповіді з Олекси на Луця. Біжу до них, бо то завтра неділя. Але ви прийдете на весіле — правда?“

* * *

І побігла! — А я ще довго стояв на улиці і думав над тим, що у нас, в старім краю, якось інакше вяжуть ся сопружества, як тут в Америці, хоч в старім краю нема ані керичів, ані галь по 60 долярів!...

Правник.

Кандидат на великого американсько-руського патріота.

(Із записок св'ященника).

... Я зліз з проповідниці ледви живий від невиносимого горяча і перетомленя. Вже раннім ранком можна було надіяти ся спеки, зливи, а поза тим парою і мракою пересиченого воздуха. Се було другої половини липня. Саме тоді, коли зачав я говорити проповідь, „пішли в гору небесні заставки“ і в природі закло-тіло-зашуміло, мов в кітлі. Здавало ся, що вся духота, що порозлазила ся була по відкритих міських горбках, стовпила ся в дерев'яній церкві, підплигнула під проповідницю і обняла мене такою жарою, якої не зазнав я ніколи. Хоч як люблю сердечно душпастирські обов'язки, та тоді, здаєть ся, всьо був би віддав, щоб тільки звільнити ся від сеї страшної атмосфери.

В хаті було не инакше: про обід не було що говорити, голова ходила ходором, піт котив ся по лицю цюрком... Один ще ратунок в тім, що Американець, у своїй недосяжній

практич
до гойд
дивши с
своїй на
можл
можл
дрімав
мим со
чене ав
входов

на про
ночасн

До
стріле
спокій
велик
рукам
мянній

показ
супро

в Ко
зміш
вого

що
ва д
гімн

практичності, в кождім кутку ставляє крісло до гойдання, а в сінях . . . „айсбаксу“... Охолодивши ся яко-так, почав я поволи піддавати ся своїй найбільшій хоробі . передумуваню всіх можливих способів до розв'язання неможливих проблемів... Був би може і задрімав серед солодкого фільогофования із самим собою, колиб не нечаяне, нервове покручене автоматичного дзвіночка, уміщеного звні входових дверей.

— Прошу увійти! — крикнув я відрухово на проразливий голос дзвінка, затаючи рівночасно ковнірець і легесеньку блюзу.

До кімнати всунуло ся якесь молоде, підстрілене шелевило, з винищеним лицем і неспокійними, мутними очима. В кармані сторчав великий звиток ньюорського „Sonntagsblatt-y“ руками перекидав нервово замараний, соломяний бриль.

— Чим можу служити? — спитав я чемно, показуючи рівночасно на плетяне креселко в супротимелнім куті кімнати.

— Я з Галичини, укінчив реальну школу в Коломиї! — промовив пришелець цілковито змішаний, поглядаючи на мене на-пів з тривогою, на-пів з нетаєною цікавістю.

— Рад бачити галицького гостя... Кажете, що укінчили реальну школу в Коломиї! Цікава для мене новина: я ходив в Коломиї до гімназії, та реальної школи...

— Отець добродій були в Коломиї... були в коломийській гімназії? Гарно там, правда... За вас ще певно реальної школи не було...

— Не було! — одвітив я преспокійно, не даючи по собі пізнати, що брехнею мене не підійдеш.

— Я прийшов до отця... так багато всюди про вас говорять... кажуть, що се інтелігентний сьвященик...

— У нас нема сьвящеників неінтелігентних, принайменше після офіційної оцінки...

Мій гість поглянув на мене допитливо, не зрозумів певно моєї відповіді. По хвили сказав:

— Може хочете прочитати німецьку часопись?

— І витягнув повний плік „Sonntagsblatt-y“.

— Дякую, я виписую сю часопись від часу могої приїзду до С.

— І чого я приїхав до Америки? — почав він швидко лепетати, спустивши голову у діл. — Був би тепер ходив на техніку, дійшов би небавом до становиска, до хліба...

— Нема за чим жалувати! Техніку покінчити, треба багато гроша... До того тепер таке переповнене, а Галичина не має ні фабрик ні промислу ні навіть природних умов. Як вам йшла французська мова, чи багато лишило ся в пам'яті?

—
ворять

—
дещо,

—
лений.

—
—

вік не

мене г

ти, ш

че ме

ціню,

собі н

в кни

клери

мені :

„Госп

поль

ков

се с

кал

вор

ніс

гов

кр

— Франдуська мова... я чув, що отець говорять по французьки...

— Ні, я учив ся і при читаню розумію дещо, та говорити нічого...

— Я так само! — одвітив видимо вдово-лений.

— Щож ви робите туг в Америці?

— В майнах роблю... інтелігентний чоловік не може тут найти иншого занятя. Був у мене польський біскуп Г., казав до себе прийти, щось хоче зі мною зробити... Певно хоче мене мати попом. Яка то віра? О, я віру ціню, молю ся! Як хто з мене сьмієть ся, то я собі нічого не роблю. Був я кілька днів тому в книгарни Г-а і насьміхав ся з мене Г., що я клерикал і був я також у д-ра К. і казав він мені: що хочете, робіть, тільки не сьпівайте „Господи помилуй“. Як ви мені радите, йти на польського попа?

— В таких справах інтелігентному чоловікови годі радити, — одвітив я насьмішливо — се справа совісти...

— О, моя мама така побожна, вона-б плакала, колиб я пішов на польського попа! Говорив я довгий час з Ортиньским на посьвяченю церкви в О. Ф. і то недобрый чоловік, мені говорили, що він вас дуже не любить...

— При посьвяченю церкви в О. Ф.? — крикнув я здивований. — Яж цілий час не від-

ступав єпископа... З ним приїхав і його відвіз аж поза наші околиці!

Мій собесідник навіть не зрозумів сього, що я зловив його вже може десятий раз на поганій, штабацькій брехні. Белендів небелиці, говорив патріотичні фрази, яких годі було, як то кажуть, ні пришити ні прилатати а все мішав до своїх глупих слів свої запевнення що до віри, релігійности, клерикалізму. Я пізнав сейчас, що се один з многих пташків між американськими Русинами, що то лизнувши дещо на шкільній лавці, а не будучи в силі через лїнивство або баярство покінчити наук, перенесли ся за море українські маси... організувати і научати. Забув я і на своє умученє і на душну атмосферу, а почав швидко сплїтати свої думки в сумні-пресумні заключения...

— О, милий Боже, — товпила ся думка за думкою — і такі то безідейні, невишколені, рішучо неморальні одиниці, виростають поволі на провідників народних! І вони, ошукуючи тепер брехнею і підступом одиниці, будуть опісля обманювати нарід, свої особисті бажання будуть обвивати в плащик альтруїзму, сипати сему народови безглузді слова про поступ, ревність, волю, братерство! О, Боже милий! І таке індивідуум, що не має понятя про сьвіт Божий, що в своїй голові не має нічого крім пустих кличів, яких значіня не доцїнює,— буде опісля між темним народом горлати, що тільки він подасть йому правдиву просьвіту, а

не
пе
мо
і
чіс
лс
мі
ісі
ту
С
р'
кі
м
з
х

двіз

ого,

на

бе-

оді

и а

ня

пі-

ж

ли

е-

к,

ї-

а

і

не піп і не церков! І до чого се доведе? Таж першою умовою до проводу серед народу є моральність, точно зображене понятє добра і зла, правда, сталість у пересьвідченю, рішучість і неустрашимість! А сего головусого молодика, що ось прийшов мене обманювати я міг би одним словечком з клерикала зробити ісповідником анархізму! Камо грядемо? А тих провідників, просьвітителів тьма-тьменна! Сидять отсі недовчені крикуни, заложивши руки, троять рідний народ і горлають: „Нас капіталізм кривдить і попи! А за ними темні маси... і „попи“!

Був би я оттак передумав не одну годину, забуваючи зовсім на присутність гостя у моїй хаті, коли він сам перервав мовчанку:

— Чи є у вас читальня?

— Так, в С. я заложив минулого року. А на другу неділю закладаю читальню на Т.

— О, то я поїду з вами і буду вам помагати у вашій праці. Чи ви читали „Украдене щастє“?

Я видивив ся на нього трохи вже лютим зором. Шкода, що не спитав мене, чи я умію підписати ся! Не дістав одвіту і спитав скоренько далі:

— Може-б я зачав учити читальників: „Максим Боруля“?

— Може „Мартин Боруля“, паночку,— добавив я зіритований до крайности.

— Так... так... Мартин, Мартин...

— Мені час на ечірню... обовязок...

— Я також йду до церкви...

Може перший раз в моїй душпастирській праці я відправив вечірню недбало і змучився страшно.

А мій „укінчений реаліст“ молився набожно на вколінках цілий час і дивився, чи я одушевлений його побожністю...

— Що се може бути за чоловік? — питаю я кілька днів опісля свого товариша-учителя.

— Не знаю, отче! Він в церкві все є, молиться дуже широко з книжочки і всіх і вся впевняє про своє привязане до церкви, віри, святицтва...

— Се звихнене індивідуум і кандидат на обманця а тимсамим, як виросте, буде „рунувати“ на якого „прецеду від спулка“, „касієра“ або, що найпевнійше, на... патриота і „поборника проти козній і злоби попівської“...

— Може отець мають ліпший зір...

* * *

Два тижні опісля оснував я читальню в Т. Мойого гостя бачив я частійше. Він хотів мені імпонувати то тим то сим, та, на своє превелике здивоване, переконував ся, що я знаю навіть се, чого... він не знає. Дізнав ся случайно, що я гуртую нарід в Т. в тій цілі, щоб винищити розпаношене там гайдамацтво і от запаленів з радости.

— От
Х., назива
їздити час
нарід! А
решкоди

— Х
гідь муси
ся усунут
буде ал

На пер
і він. Не
з поворо
— Тепер
нів. — с
реферат

Хо
що на
Йс

карточ
було г

читаві
так не
лив г

лин. М

нею

а пг

вам
крс

ли
г.

— Отче, я розіб'ю їх скоро! Сам редактор, Х., називає їх зволючею й дураками! Я буду їздити часто, тільки церков уратує зіпсований нарід! А може гайдамаки будуть робити перешкоди в основанню читальні?

— Хто хоче щось зробити, сей заздалегідь мусить обдумати, чи перешкоди дадуться усунути. Я певний свого успіху і тому всьо буде all right!

На перших читальняних зборах був присутній і він. Не обзивався однак ні словечком. Ідучи з поворотом до С. карою, був одушевлений, — Тепер гайдамакам амінь! Сорок п'ять членів, — се сила! Я буду мав на другу неділю реферат про Маркіяна Шашкевича...

Хоч як нерадо я згодився, знаючи, що на сходинах і я буду присутній.

Його реферат — се було видертих кілька карточок з якоїсь популярної брошури. І се не було лихо! Та біда в тім що „референт“ прочитавши одно речення, зачав пояснювати, та так недоладно і невміло, що я зі сорому схилив голову на коліна. Минуло так кілька хвилин. Та бачу, що тут без скандалу не обійдеться. Мій „референт“ торочить брехню за брехнею, блендить всьо що слина на язик принесе, а притім покликуюєся не мене словами: „як то вам вже перед хвилею отець говорили!“ Мені кров біла до лица, в голові щось товкло, бачу лице читальників, як все звертають на мене... Наконєць чую, як „рефернт“ пояснює!

оській
мучив

і на-
чи я

итаю
теля.
, мо-
вся
віри,

г на
уну-
зда“
юр-

в
тїв
ює
я
ся
ти,
во

— Бо то, бачите, розумієте... Шашкевич, розумієте... не головою заробляв, бачите... на хліб, але з тяжкої праці, розумієте, своїх... рук утримував родину щоб не згинуть з голоду...

Я скочив, мов опарений, але сів назад, бо почув щось ще пікантнішого :

— І говорив, розумієте, в дому по руськи... а не по московськи... бо як Українці віддішли ся від Москалів в... дванадцятім століттю...

Мені вже було за багато отсега добра. Приступаю до нього і тихо шепчу йому :

Читайте з карточок, та не пояснюйте, бо... бо... нема часу...

Однак : від чогож гордість у кождім чоловіці? Се мої слова видко „понижили“ „референта“ і він сейчас зліз з трибуни, обіщуючи решту „дочитаги і обяснити другим разом.

Того самого дня я дізнав ся, що гайдамаки мають мати на Т. віче і баль. На тім вічу має говорити якийсь шалапута про... український університет а творець одним-одніського реферату, з яким возить ся по всім усюдам, як Івась з писаною тайстрою чи пак бабиною лизею, має говорити про... „червоний прапор“, про се, як то треба вірити в стовп і про... ну, та кого, як не попів... Перестеріг я людей, щоб на гайдамацькі соборища не йшли, а особливо, щоб гроша свого не давали...

Мене
ні в Т. Др
двох чита

— Я
питаю.

— Н
волені. —
маки пі
жили! К
ли не бу

— Д
го розв
більше

—
чу... пр

—
в читал

— гов
„Знак
гайда
ся до
ти до
тальн
тільки
му ру
Тільк
і т. д.

Мене в самий день віча не було ні в С., ні в Т. Другого дня, по вічу, приїхало до мене двох читальників з Т.

— Як там удало ся гайдамацьке віче? — питаю.

— Нікого не було! — відповідають вдоволені. — Наші держали ся знаменито! Гайдамаки пішли в дубину! Багато гроша доложили! Колиб не гайдамаки з В. і С., то на самі не булоб нікого!

— Дуже радую ся, бо се заповіт красного розвою народного житя на Т. Щож ще більше нового?

— Та... найбільше цікаве се, що на тім вічу... промовляв проти отця... знаєте хто?

— ???!

— Сей, що так славно „поясняв“ людям в читальни значіне Шашкевича!

— Не може бути! Щож він говорив?

— А ось-що: „Я вам скажу цікаві річи!“ — говорив „референт“ перед гайдамаками. — „Знаю всі пляни його! Розумієте, піп хоче гайдамаків знищити! Якого чорта він мішаєть ся до політики? Яке право має він приїжджати до Т.? Вигнати його! Не вірте, що в читальни є сорок пять членів, там вписало ся тільки чотири і ходять за попом і лижуть йому руки! Буками попа! Пощо нам кадило? Тільки гайдамаки правдиві оборонці народу.. і т. д. і т. д.“

Признаю ся, що я ніколи так сердечно не сьміяв ся, як тоді, коли почув таку прецікву новинку. Але опісля, роздумавши гаразд сю подію, прийшов я до пересьвідчення; що багато-багато трагічного містить ся в ній. Які погані характери їдуть між нарід! З якими неморальними кличами! І їх так багато, так багато, тих закукурічених голов а темних-темних, як камера фотографічного апарату! І всі вони, всі до одного видають апелї до народу і взивають його до патріотизму, просьвіти, енергії, жертволюбивости! І ціла трагедія в тім, що нарід йде за ними, за тими блудними огниками на перебутвілих торфовисках, за сею музикою, що її подає тільки відгук а не дійсність, за сею псевдо-красою, що її малюють пусті слова, а не кисть серця і розуму!

О, безталанний ти, руський народе, на чужині, за морем!

В Скрентон, Па., 6-го вересня 1912.

Ол
донька
вдівця
Амери
зароб
му ст
сплат
сіб у
ліцит
И
стар
міг п
не м
роб

к сердечно
таку преці-
ши гаразд
дчення, що
в ній. Які
! З якими
агато, так
а темних-
апарату!
апелі до
изму, про-
ціла тра-
за тими
х торфо-
дає тільки
о-красою,
ість серця
роде, на
сня 1912.

„Краяни“.

Нью Йорк.

Олена К. була девятнадцятилітня донька — одиначка у свого батька — вдівця. Приїхала зпід Тернополя в Америку лиш тому, щоби як найскорше заробити яких 200 долярів і дати своєму старому та немічному батькови на сплату довгів. Хотїла она в той спосіб уратовати батьківський ґрунт від ліцитації.

Иньшого ратунку не було. Батько старий і вже від трох років хорий не міг працювати, — а Олена хоч шукала, не могла найти в краю жадної такої роботи, де би бодай за рік-два змогла

заробити тільки гроша, щоби сплатити батьковий довг. А не могла допустити до того, щоби єї батько знайшов ся на старість без даху над головою і на ласці чужих людей.

Таж в Америці много наших людей заробляє красний гріш, чомуж і она не могла би заробити? — Она мусить заробити і заробить, хоч би мала як найтяжше працювати цілими днями і ночами.

Тяжка, дуже тяжка була розлука Олени з батьком! Лишила його Олена під доглядом старої комірниці. Старий батько благословив її в далеку дорогу а сусіди та знакомі вивели її на коліовий дворець. Відіхала....

* * *

Заїхала щасливо і дістала ся до дому Івана Х., знакомого і далекого свого кривняка, — який ще перед трома роками з жінкою виїхав до Америки і замешкав в Нью Йорку.

На їх предложенє, лишилась у них на „борді“, але мусіла зараз заплатити Іванови три доляри за те, що відобрав

її з „
жінці

Ів
перев
ці, Н
кі ко
желіа
ціле
по
пять
дівчи
поки
утікл
Обо
борд
вече
і спа
де м
госп
до
При
„па
кар

и сплатити
допустити
ішов ся на
вою і на

их людей
к і она не
мусить за-
ла як най-
іїночами.
а розлука
ого Олена
ді. Старий
у дорогу а
а коліовий

ся до до-
ого свого
рома ро-
рики і за-

ась у них
аплатити
відобрав

ї з „кассельгарди“, а три доляри его
жінці за один тиждень з гори, за борд.

* * *

Іван з жінкою мешкали в брудній,
переважно жидами замешкалій камени-
цї, на п'яти поверсі. Мали три невели-
кі комнати „руми“, 4 ліжка великі, стіл,
железну піч, кілька крісел і куферків, се
ціле хатне умебльоване. Одежа висіла
по стінах. — Крім Олени мали еще
пять бордерів, а то, трех мушин, одну
дівчину і одну жінку, що в Пітсбургу
покинула свого мужа і двоє діточок та
утікла з своїм бордером до Нью Йорку.
Обоє мешкали разом у Івана Х. Всі
бордери кінчили свою роботу о 6-ій год.
вечером і приходили до Івана на вечеру
і спане. Коже з них спало, як хотіло і
де могло, сталого міця на те — Крим
господарів — не мав ніхто з бордерів.

Майже що дня по вечери сходило ся
до Івана много інших крайнів і краянок.
Приносили кілька або і кільканайцять
„пайнтів“ пива, пили, співали, грали в
карти, сварили ся, а часто і побили ся

тая, що сусіди мусіли кликати полісмена з улиці, щоби робив порядок.

Олена довго не могла привикнути до такого життя терпіл проте страшно і переживала чисте пекло в душі, але вкінці якось зрівнедушніла на всьо, тримала ся від всіх здалека і занимала ся головно своїми думками. А гадки її звертали ся все лишешь до одного: щоби як найскорше заробити гроші і вертати до краю.

Нераз крики, сварки і лайки не повнали ціле мешканє, цілу каменицю, — а Олена, сівши десь в кутку, й не чула того всього, бо гадками була в своїм селі, коло свого старенького батька...

* * *

І Бог пощастив Олені! Дістала зараз роботу в „шапі“; зачала від платні по шість долярів тижнево, а вше по двох місяцях діставала по десять долярів. Допомогла їй в тім пильність і точність в роботі. Жила як могла найощаднійше, складала цент до centa і вже по шістьох місяцях мала зложених сто

доля
полс
на ц
як і
рука
цілу
тяжк
„ещ
шіс
Оле
числ
тил
гада
гроз
буд
зро

всі
дуж
Мо
Та
й п
на
ют

долярів. Ушила маленьку торбинку з полотна, вложила в неї гроші і завісила на шиї; і так все мала їх так в день як і в ночі при собі. І в сні стискала руками ту торбинку, з цілим єї маєтком, цілу свою надію і самотність відраду в єї тяжкім, та невеселім житю в Америці. „еще раз тільки заробить і за яких шість місяців верне домів.“

Раз якось зазріла господиня, як Олена, вибираючись до церкви, перечеислювала свої гроші. Очи аж засвітили ся їй до тих грошей. — Ніколи не гадала, щоби Олена вже мала тільки грошей за так короткий час. — Треба буде щось конче з тою „гріноркою“ зробити, щоби відобрати їй ті гроші.

Зачала отже намовляти Олену, аби всі гроші давала їй до переховку, бо то дуже небезпечно носити їх при собі. Може згубити, а може хто і вкрасти. Таж то Америка. Прецінь Олена не має й поняття які тут люди страшно лакоми на гроші і яких способів нераз уживають, щоби дійти до них.

Олена на разі відмовила, але від того часу не мала вже спокою. Все здавалося їй, що справді може її хтось напасти на улиці і відобрати гроші. Тому вкінці по кількох днях віддала всі свої ощадности господини до переховку та від того часу віддавала їй вже що суботи і кожду нову „пейду.“

І осподиня приймала великодушно ті всі гроші й все обіцяла віддати їх на кожде жадане Олени.

* * *

Настав місяць май: Олена числить, що має вже двіста долярів зложених. — Попрацює еще один місяць, зложить собі на „шіфкарту“ і десь кінцем червня — на самі жнива — поїде до дому. Боже! що то буде за втіха! За дця тої хвилі варто було так тяжко і гірко працювати.

Написала до батька, що на жнива буде вже дома і привезе гроші..

* * *

Один місяць перебіг так скоро, що Олена аж сама дивовалася. Має вже

гроші і на „шіфкарту“. В суботу відбере послідну „пейду“, розпращаєсь з „босом“ і товаришками, в неділю купить „шіфкарту“ а ві второк вже буде на кораблі.

Радить ся господині. де би купити „шіфкарту“ і просить гроші.

Господиня збентежсла ся чогось. Намавляє Олену, щоби еше лишилась бодай з місяць. Шкода тратити таку добру роботу. Батькови на жнива нехай пішле з десять долярів і все буде гаразд.

Олена обстає при своїм. Тоді вже господиня обіцяє в неділю рано звернути їй всі гроші.

* * *

Надходить * субота. * Олена йде послідний раз до роботи і по послідну „пейду“. — Коло 5. години пополудни дістала гроші, розпращалась зі всіми і біжить до дому. Така рада, — дуже рада — всьо вже скінчилось, от-от за яких два тижні буде вже дома. Вбігає в каменицю, перескакує по два-три сходи нараз, — задихана добігла до своїх дверей — та застає замкнені. Пукає,

гримає, накликує, — ніхто не отвирає, і не чути, щоби й хто був в середині. — „Господиня певно пішла до міста“ думає Олена і сходить назад по сходах в долину.

На долині здибає сторожа. Питає его коли господиня пішла до міста і коли верне. — Сторож дивить ся на Олену, пикає файку; а вкінци каже їй „що Іван з жінкою рано еще попродали всі „грати“ меблі і всьо, що мали в хаті, тай виїхали, як казали, до Канади. Куферок еї і других бордерів лишили у него“.

Олена дивить ся на сторожа мов мертвим зором. Чує якийсь шум і гук в голові і ухах, в очах почорніло цілком а потім зачали скакати і перелітати перед її очима якісь ніби совітилка, ніби ясні плями... чує що щось незвичайного діє ся з нею тратить притомність і паде змліла на землю...

Доморослий Савл.

(Правдиве оповіданє з американського житя.)

Коли Юрко перед кільканайцати роками приїхав до Америки, то страшно горював. Бідував так тяжко, що мимо американського чудернацького права, яке каже дбати самому лише про себе, люди м'якшого серця помагали нещасному Юркови чим змога. Один постарав йому якої їди, другий офірував у себе безплатний нічліг, а иньший встроимив часом в руку якого кводра або й пачку тютюну з паперцями і „мечками“. Спомагали сердеги свого ближнього як на Христових дітих при-стало, а Божественний Спаситель смотрив на сі вчинки милосердя зі Свого престола та радїв, здаєсь, що наука,

яку Він голосив колись на землі своїми устами а і тепер голосять Його наслідники і слуги, не пішла на марно.

Алеж Юрко і варт був тоді того пертя. Приїхав з краю з кріпкою вірою в Бога і в Його сьв. Церков, як його батьки вчили. Не було неділі, щоб він не пішов на Богослуженє до каплички, бо церкви в тій місцевости, де він заїхав, тоді ще не було. Просив він заєдно в тім малім храмі Божім о красшу долю. А що був сьпівучий, тож належав і до хору. Згодом, коли парохія задумала будувати церков, доложив він немало старань і не жалував труду, щоб найскорше здвигнути дім Божий. Словом — був правдивим і щирим сином своєї церкви.

Одно лише, що не мав щастя дістати де якої роботи на довший час, бо тоді бачте, коли він приїхав, був в цілій Америці великий застій, або як загально називають — злі часи. Поробить бувало день а найбільше два дни і вже по роботі. Нераз та не два гірко плакав, та не було на се ради; ані не

бул
бул
тай
Ча
ста
пла
тей
ло.
ви
ком
тел
не
зн
ши
гул
„Д
як
Бо
Пер
ше
Ви
Хр
не

було за що вернути до краю, ані не було з чого тут жити. От хиба гинь тай тільки.

Та Бог добрий вислухав його прозьб. Часи поволи змінились і наш Юрко дістав легку сталу роботу та притім добре платну, як наші люди називають „політейшин джаб“.

Тепер Юркови нічого вже не бракло. Гроший мав досить: міг добре з'їсти, випити, забавитись і вбратись. А звісно, кому добре поводить ся, тому й приятелів не брак, що часом і буком від них не обженеш ся. Тож і Юрко навязав зносини з ріжного рода людьми — мав широку компанію. Жив весело, пив і гуляв. Як каже народна приповідка: „Добре дуріти, коли приступає.“

Та воно все булоб ще гаразд, але як Юрко памятав в біді і горю про Бога, так тепер цілком Його відрік ся. Перестав ходити до церкви, а що гірше, став в ряди її ворогів-гонителів. Висьмівав свій обряд та ненавидів слуг Христових, які нічогісінько злого йому не зробили. І то не тільки, що сам був

вже над пропастею, але ще й других гіршив своїм злим прикладом.

— По що — каже — мені церкви і священників? Вони за нами прийшли сюди, не ми за ними.

Нераз та не два серед сьпівів криків і піятики настановляв в сальоні єпископам і священникам пейди а иноді і цілком їх касував. Його не чудовала ся обставина, що „супер“ з тої шапи, в якій він робив, брав 15 долярів денної платні; за се не могло йому зійти з дива як священник може побирати 15 до 20 долярів тижневої платні, хоть і Юрко сам тільки, а навіть і більше зарабляв.

З доброго та ревного сина церкви, зробив ся з Юрка її явний ворог. Почав нищити се, що сам недавно помагав будувати.

Прийде бувало піст, а наш Юрко, який вже від тепер звав себе „Джорджом“ поставить перед себе ярдову ковбасу та давай насьмівати ся та глузувати з посту і з тих, які хотіли бодай

один день стриматись від мяса, яке за-
єдно заїдали.

Так як до церкви, остиг Юрко і до
рідного краю та до бідних старих ро-
дичів, які в біді та в злиднях докінчу-
вали своє старе жите.

Старий батько писав кілька разів до
Америци, але не удостоїв ся навіть від-
повіді від невдячного сина.

Ось і днесь приніс почтар Юркови
последне письмо від батька слідуячого
змісту :

„† Слава Ісусу Христу!

Дорогий Сину!

Доносимо Тобі, що коло нас не-
весела новина. Я вже лежу 3 місяці
слабий. От їхав до ліса в подертих
чоботах, бо нових нема за що спра-
вити, перемок, а тепер чіпив ся мене
кашель і кольки, що й дихати не дає.
Здаєсь час до землі... Кобим хоть
Тебе ще раз побачив.

Прошу Тя, любий, Сину, пришли
як зможеш хоть 10 корон, може мав-

бим на лік, бо дома анї шелюга нема, а якось жаль вмирати.

Не вітцєви просити псмочи у сина, наколи він сам до сєго обовязку не почуваєсь, але вір мені, що дуже мені мусить бути гірко, коли Тебе о се прошу.

Довг, який я зятягнув на шифкарту для Тебе, а вже сам сплатив, бо Мордко грозив ліцитацією.

Поздоровляємо Тя

Дмитро і Марія.“

І сей лист лишило камянне серце невдячного сина без відповіди. За кілька неділь не було вже кому відповідати, бо батько серед горя і недостатку переніс ся на другий сьвіт.

А Юрко ?

Гуляв далі, пив та висьмівав се, що кождому повинно бути найдорожшим — то є свою сьв. віру.

Але все має свої границі.

Нині Великдень. На дворі аж пащить весною. Нарід спішить до церкви

на Службу Божу, аби подякувати Богу, що позволив дочекати того найкрасшого праздника — Воскресеня Христового. Замовкли на сей час американські поздоровлення: „Гальо!“ і н. а натомість чути: „Христос воскрес!“ — „Во істину воскрес!“

А в сусіднім, поблизькім жидівськім сальоні гуляє та пе Юрко зі своєю компанією.

Зачалось Богослужене, а по якімсь часі залунав голос дзвона, коли сьвященик вимовляв слова: „Прийміте, ядите...“

Почув сей голос дзвона Юрко і місто схаменутись, скочив запінений до жида і почав верещати п'яним голосом на ціле горло:

— Давай мені гаріап який лонч, може і я на щось заміню!

За хвилю повстала між п'яними товаришами Юрка а ним якась сварка і один з них поцілив його фляшкою в голову.

Юрко упав на долівку брудного жидівського сальону залитий кровю.

Приїхав шпитальний віз і забрав раненого Юрка до шпиталю, однак привіз вже неживого, бо діставши закаження крові, помер по дорозі до шпиталю.

Ще того самого дня звіщали ті самі дзвони смерть нещасного Юрка.

Так скінчив доморослий Савл.

Горожанство Злучених Держав
Північної Америки - ціна 10 цт.,
з пересилкою 12 цт.

Дві Долі красна повість ціна 35 цт.
з пересилкою 37 цт.

Казки сучасні 10 цт. з пересилкою 12 цт.

Збірка повістей 10 цт. з пересилкою 12 цт.

В СЪВЯТІЙ ЗЕМЛІ —

Дуже красна книжочка, яка описує: „До-
рогу до Сьв. Землі — сьв. Землю Єруса-
лим і Вєфлеєм“. Ціна 10 цт. з пересил-
кою 12 цт.

Чорт й Лютер, ціна 5 цнт. (з пересил-
кою 7 цнт.).

Вітрогони. Збірник жартів й сьмішних
оповідань, з численими образками
дуже цікава й весела книжочка, ціна
15 цнт., з пересилкою 17 цнт.

Маркіян Шашкевич, (Спомини), ціна
10 цнт., з пересилкою 12 цнт.

Титанік ціна 5 цнт., з пересилкою
7 цнт.

Замавляти тільки за готівку. Належитість при-
силати можна також в поштових стемпах.

The Ruth. Cath. Publishing Co.
27 Union St., New Britain, Conn